Nazor je tedaj korenina cveticami, ki se imajo razcvitati v človeškem duhu. Take cvetice so zapopadki, razsodbe in sklepi. Višji izdelki duha imajo v sebi nekaj duhovega, a vredni so le tedaj, ako jim je nazor v podlago in od njega zadobivajo svoje vsebje. Zapopadki brez nazora so votli, pravi „Kant“ in imajo kaj v sebi le tačas, ako od njega dobe vsebje in vsled tega pravo vrednost in vzdržnost. Tedaj imenuje Pestalozzi nazor neizogibljivo podlago vsega spoznanja, to se reče z drugimi besedami: vsako spoznanje mora izhajati iz nazora in se more nanj povračati. Učava, kakor je navadna, pravi „Bako“, podaja le ohleške in veje, lepe sicer a vendar brez korenin, rabljive strugarju, tesarju in drugim, a popolnoma nerabljive vertnarju, ki hoče drevje saditi. Ako ti je pri sercu, da vednosti tvojih učencih žive in z njimi rasejo, ne glej toliko na te odrezke od drevesa učenosti, skerbi pa pred vsem za to, da vzameš korenine nepoškodovane iz zemlje tako, da se jih tudi nekaj persti derži.“ Vsaka naravna učava se tedaj začenja z nazorom in postopa k pojmu. Nikar pa ne misli, da je opravljeno z kakim malim nazorom, duh potrebuje, da se razvije, mnogo nazora. Nazor in zopet nazor je pervi pogoj vsakemu temeljitemu izobraženju človeškega duha, nazor odpravi vsako votlo učenje, vsako blebetanje nerazumnjenih besed.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **V Würtembergu** se jim nič kaj ne mudi s tem, da bi šolo ločili od cerkve. Deželni zbor je končal obravnave o novi postavi za ljudske učitelje. Pravice imajo ljudski učitelji zelo enake deržavnim uradnikom, disciplinarna preiskava je vravnana ugodno učiteljem, denarni stan pri boleznih, pokojnina učiteljem, njih vdovam in sirotam precej radodarno; učiteljice sicer ne morejo stalnih služeb dobiti, a njih stanje je vravnano tako, da je upati naraščaja Moderne želje, da bi se šola ločila od cerkve, da bi bili svetni nadzorniki namesto duhovnih, da bi se ločilo mežnarstvo od šole, so ostale neuslišane. Iz liberalne stranke se je oglasil poslanec rekoč, da njegova stranka noče, da bi se šola ločila od cerkve, taka ločitev je največ politiška zmota. Vsem se je videlo zgol naravno, da v kraju nadzoruje duhoven šolo, višje nadzorstvo ima dvoje po veroizpovedanji ločenih konsistorij pod višjem nadzorstvom naučnega ministerstva; šolskih sester, ki uče v katoliških šolah, se ni nihče spomnil, ne katolikov ne protestantov, da se ognejo vsakega prepira. S tem bi bila kulturna borba odvernjena v Würtembergu. Liberalci so boje spregledali, kakšen sad rode take postave na Pruškem. —

Kaj pa, da »zaostala dežela Würtemberg«, ki misli shajati brez očitnega a tudi brez skritega kulturnega boja, ni merodajna drugim deželam. Kaj nek razumo Švabi od politiških zmot!

— **(Zemljevidi Afrike, reka Congo, potovalec Stanlej).** Zemljevidi Afrike so skoraj vsako petletje drugačni, ker pogumni potovalci iščejo virov reke Nil in prepotujejo Afriko, da bi spoznali dosihmal neznane Afrike. — V sredi Afrike smo imeli na zemljevidih belo progo z napisom »Neznane dežele«. No,

te neznane kraje je preiskoval Amerikanski potopisec D. Stanlej. Imel je s saboj 210 spremljevalcev černih in nekaj belih in je potoval preko Afrike od vzhodnega obrežja in tako najdel, ne da bi to nameraval reko Congo. — Ta voda je bila znana sedaj samo v njenem doljnem teku, a Stanlej je rekel, do porečje te reke obsega 60.000 □milj, reka je dolga 650 nemških milj, na več krajih široka po 2 nemški milji, ob ustju pa plavna za vojne in kupčijske ladije. Obrežje je zelo obljudeno, v nekem kraju so imeli ljudje navadne reči iz slonove kosti! Reka Congo teče najprej proti severju še 2^0 nad ravnikom, potem se zavije na severo-zahod, a še le v spodnjem teku teče proti jugu. Ljudje ob obrežju so bili prijazni tam, kjer še niso nikoli videli tujcev, a ne zaupljivi in lokavi tam, kjer so se bili seznanili ali z Arabci kakor na severju ali na jugu s Portugizi. 8. avgusta je prišel v Embono na atlant. morji. Po reki se je vozil 9 mescev in 500 nemških milj dalječ.

— **(Taka ura ne gre v žep).** V Londonu, največem, najbogatejsem in tudi najubožnižem mestu na svetu je na hiši zborovanja ura s 4 cifernicami, ki imajo v premeru 22 čevljev. — Kazalec za minute se premakne v polminuti za 7 palcev. Ura gre $8^1/_2$ dni, bije pa le $7^1/_2$ dni, ko ura neha biti je znamenje, da ni navita. Kedar jo navijajo potrebujejo za to 2 uri časa. Nihalo je dolgo 15 čevljev; kolesa so iz vlitega železa, zvon na kateri ura bije je visok 8 čevljev, v premeru ima 9 čevljev in tehta 15 ton, kladivo, ki nanj bije, je težko 400 funtov. —

— **(Ali bodo ljudje kedaj prišli do severnega tečaja?)** To vprašanje je bilo uže večkrat sestavljeno; v severnem morju ob Evropi in Aziji so ljudje iskali pota v Indijo dotlej, da so se prepričali, da to ni mogoče, ali pri tem so najdli »Spitzbergen« in mnogo drugih krajev. Prepričali so se tudi, da na ta način, kakor je bilo dosihmal navadno, ne bodo ljudje prišli daleč na sever, ker ob primernem letnem času pridejo ravno do ledenega morja, potem nastopi zima in kam potem? — Praktični Amerikani sedaj to skušajo drugače. Visoko na severju nad Grenlandijo pri 81^0 44 min. hočejo napraviti naselbino ali štacijo za 50 mož, ti se imajo tam navaditi obnebja, in ob primernem letnem času skušati predreti s sanmi daleč na sever. — V treh letih pridejo pa drugi za njim, ako se tem ne bode posrečilo to podvzetje. 29 septembra pr. l. je prišla barka »Florence« (kapitan Tyson) iz Novega Londona že v Kumberlandski zaliv. — Pri Smithsund-u so najdli premog, in to bi bilo za ekspedicijo na sever silo važno. Prihodnje leto mislijo odposlati še 1 barko v te kraje, in tam napraviti še jedno naselbino na Josip-Henrikovem nosu. — Pogumni so Amerikanci, ali bode pa mogoče preobladati naravo v teh krajih, je drugo vprašanje. —

— **Mesto Erzerum** nima menda kraja sebe enacega pod solncem. — Hiše tam so bolj podobne berlogom kakor hišam, a stavljene iz tega namena, da se more v njih prebivati tudi ob velikem mrazu, ker druge kurjave tam nimajo, kakor posušen in s slamo zgoščen kravjek, ki je stlačen, nekako šoti podoben. Streh prav za prav hiše nimajo. Kakšno gradivo bi bila namreč dosti terpežno pri zimskem mrazu, na tem kraju, ki je 1965 mtr. nad morjem? Vsa poslopja tudi hlevi so pokriti s tramovi v vodoravni meri, nad temi so deske, ki so nasute s perstjo. Po letu so prav lepa sprehajališca po strehah, okolico z visocimi gorami, je prav lepo viditi. Po boljših hišah so stopnice na streho. Tudi je šega, da ob vročem letnem času postelje preneso na strehe. Kakor na kmetih pred hišo, tako sede Erzerumovci po obedu na strehah. A čisto drugačno je pa življenje po zimi. Mesto je tačas v pravem pomenu besede pokopano v snegu in ledu. Še celo po mestnih ulicah je težko občevati.

Z okolico, vzlasti z vasmi ob izviru Eufrata je pretergano vse občevanje. Tedaj je v mestu navadno, preskerbeti se z živežem za zimo. Vsega potrebnega si pripravijo za zimo več, kakor sicer drugej. Nakoljejo ovac in perutnine, meso zakopljejo po vertih v sneg. Ravno tako delajo z zelenjavo. In tako prežive zimo dobro, še bolje kakor drugej po Turčiji. Gostoljubje Erzeruma je dobro znano, ravno tako njega izverstna kuha. N. Z.

— **Obdarovanje** ubogih otrok ob zimskem času je prišlo po Kranjskem še precej v navado, v ta namen napravljajo veselice; čisti dohodki se obračajo v imenovani namen. — V Kerškem so nabrali za obleko šolskih otrok 126 gl. in zato nakupili 17 parov čevljev, 5 parov hlač in 6 sukenj dečkom, 20 krilov deklicam. Žensko obleko so izdelale nekaj gospe nekaj veče učenke pod navodom učiteljic.

— **V varuštvu malih otrok** je bilo 28. decembra p. l. 139 otrok obdarovanih s zimsko obleko; komadov za obleko je bilo 786, za 60 otrok, ki dobivajo tam hrano je bilo pripravljenih še 60 parov čevljev. Predstojnica temu zavodu je gsp. Antonija pl. Codelli, podpirajo ta zavod druge gospe varuhinje (Schutzfrauen), in sicer dobrotniki, med temi Ljubljanska hranilnica s 150 gl. Bog plačaj!

— **Vabilo v družbo sv. Mohora za l. 1878.** Po odborovem sklepu so udom družbe sv. Mohora prihodnje leto namenjene sledeče knjige: 1. **„Slovenski Goffine“** — t. j. razlaganje beril in evangelj ob nedeljah, ob Gospodovih in Marijinih praznikih, ob godovih svetnikov in svetnic božjih in ob raznih drugih cerkvenih priložnostih z dotičnimi krščanskimi nauki. Po malokteri knjigi so družbeniki toliko popraševali, kakor ravno po: »Slov. Goffine-tu«; zato si je odbor v svesti, da bode z izdavanjem tega dela ustregel občni želji. Knjiga bode obsegala 56 tiskanih pol; razdeljena je v štiri snopiče, vsak v obsegu 14 tiskanih pol, tako, da bodo udje v štirih letih dobili celo knjigo v roke. Č. g. pisatelj L. Ferčnik, dekan v Žabnicah, kteri je na odborovo prošnjo priredbo knjige prevzel, osnove dosedanjega »slov. Goffine-ta« bistveno ni spremenil, vendar pa je razlago in nauke vse skozi popravil in razširil. 2. **„Potovanje v Rim.“** Spisal Jakob Gomilšak, pridigar pri sv. Antonu v Trstu. »Namen te knjige — pravi gosp. pisatelj — je, družbenike podučevati o glavnem in najimenitnišem mestu krščanskega sveta, pomnožiti spoštljivosti do »svetega mesta Rima« in ude potrditi v zvestobi in vdanosti do katoliške Cerkve«. Potopis bode obsegal 10 tiskanih pol. 3. **„Občna zgodovina.“** Spisuje gosp. profesor Josip Staré. Peti snopič, v obsegu 10 tiskanih pol, pripoveduje dogodbe srednjega veka do konca križarskih vojsk. 4. **„Umni sadjerejec.“** Poduk, kako sadje pridelovati in ohranjevati, sadna drevesa in sadje spoznavljati in razločevati; spisal g. Franc Kuralt, profesor na slov. kmetijski šoli v Gorici. Poduku bode vvrstenih 52 podob. 5. **„Slovenske večernice“**, XXXIV. zvezek v obsegu 8 tiskanih pol bode donašal obdarovane povesti, životopise, pesmi in druge kratkočasne spise. 6. **„Koledar za leto 1878“** z imenikom vseh udov in raznovrstnim podučnim berilom v obsegu 13 tiskanih pol. Poverjenikom, ki naberó v svoji fari 50 ali več udov, se bode razun naročenih knjig poslalo po vrhu primerno število družbinih bukev iz prejšnjih let, da jih po svoji razsodbi razdelé ali šolam, ali farnim bukvarnicam, kakemu društvu ali drugim podobnim zavodom.

— **Pučke Novine**, časopis za gospodarstvo, obrt i narod, izhajajo vsako saboto zjutraj, stoje za celo leto 4 for., po pošti poslane 4 for. 60 novč. Novine izhajajo že drugo leto in prinašajo sestavke o gospodarstvu, poučno in zabavno

berilo, ozirajo se na školstvo, ter donašajo dopise iz raznih krajev i domače vesti, novice iz svetovnega prizorišča, ter poslednjič premembe pri vradih, pri učiteljstvu, izvadke iz službenih oglasov. Novine so dobro sredstvo tistim, kateri se žele upoznati s hrvaškim jezikom i sploh s hrvaškimi razmerami, ker Novine vse to verno, resnično in redoma objavljajo. Slovenci berite in prepričajte se! P. N. izhajajo v Zagrebu v Mučnjak i Senflebenovi knjižari.

— **Zora,** časopis zabavi in poduki nastopa letos svoj šesti tečaj. Program listu ostane nespremenjen, vendar hoče, kar se tiče podučne strani nekoliko več zanimanja obračati na nravne in nekaj tudi na gmotne potrebnosti našega naroda. Ne načert, temveč poudarek bode v dosedanjem načertu samo za spoznanje različen. In še na eno stran hoče »Zora« posebno biti pozorna: na pravilnost slovenskega jezika. — V stvareh, pravi »Zora« znamo za razpotja, v osebah ne znamo različja ali pa celó kake si bodi merzkosti. Zora stoji na leto redoma po 4 forinte, izjemoma po 3 forinte in vzhaja dvakrat na mesec v J. M. Pajkovi tiskarni v Mariboru.

— **Zavetišče za dečke** (Knabenasil) je imelo slovesnost božičnega drevesa 27. p. m. v Alojznici. Navzoči so bili tudi milostljivi knezoškof dr. J. Pogačar, in sicer obilo ljudstva. Zavetišče je jedna izmed najboljših naprav, kar se jih je v najnovejšem času vstanovilo v Ljubljani. Notri dobiva 42 otrok opoldne hrano in malo južino, zastopana je tam ljudska šola, srednje šole, učiteljišče. Otroci prišedši iz šole se tam pripravljajo za nauk, o prostih dnevih pa so skoraj ves dan v zavetišču pod nadzorstvom usmiljenih sestra. Podučuje tam tudi o. Adolf Majer, nekaj pa veči manjše verdevajo. Poglavitna oseba, duša vsega, je vradnik pri računstvu, g. pl. Lašan, Nemec po rodu, skerben oče dečkom v zavetišču. Nad tem gospodom se vidi, da kerščanska ljubezen vse stori in vse premore in pred takimi osebami, pred takimi Nemci, prav radi klobuk iz glave vzamemo.

— **Katoliška rokodelska družba** je imela svojo božičnico na novega leta dan. Družba pod vodstvom g. Gnezde (Vončina II.) veselo cvete in napreduje. Rokodelčici pa so imeli svojo božičnico na sv. treh Kraljev dan v sobah rokodelske družbe. Še cez 70 fantičev rokodelskega stanu se shaja ob nedeljah v dvoranah rokodelske družbe, več gospodov pa jih podučuje v raznih jim potrebnih strokah. Blage duše so jim tudi letos preskerbele lepih darov, ki so bili ta dan razdeljeni. Verstili so se ta večer govori, igra dveh fantičev na gosli, petje spremljano z goslimi in fisharmoniko. Msg. Jeran je po pervi božični pesem govoril tehtne besede prihodnjim obertnikom. — Zadovoljni so se razšli dečki in občinstvo, ter vošili napravi dober vspeh. — Včasih vsega tega ni bilo, mi poreče marsikdo, sedaj pa imamo to in uno naprave za mladino, pa je svet čedalje bolj spriden. Poslušaj, dragi moj, oprav zarad tega moramo storiti, kar je v naši moči, da bi bilo bolje. Po družinah kerščansko življenje hira; naš čas je izvanreden, potrebuje izvanrednih sredstev, da se ohrani še to, kar je zdravega in čverstega. Same tožbe ne pomagajo nič, delati je treba, tam kjer je prilika.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Kranjski deželni odbor je priterdil, da ima postati drugi učitelj na Verhniki g. France Stojec, dosihdob v Kranjski gori. G. Janez Bohinc iz Police zač. v Šent-Vid pri Zatični. G. Maks Ivanetič iz Roba v Dobrepolje, a ne na Polico. — † G. Anton Kunšič, nadučitelj v Litiji, je umerl 6. t. m. N. v m. p.!

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.** Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**